

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 04.06.2025 nr 8-1/4840-1

Meie 09.06.2025 nr 6-3/25-625-2

**Arvamus välislepingu eelnõule
vanglakaristuste täideviimiseks Eestis**

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Täna võimaluse eest avaldada arvamust välislepingu eelnõule, millega võimaldatakse Eestis täide viia Rootsi Kuningriigis mõistetud vanglakaristusi (nn vanglarendi eelnõu).

Eelnõuga tutvumise järgselt laekus kohtu esimehele Harju Maakohtu kohtunikelt alljärgnevaid arvamusi ja tähelepanekuid.

Viidates kavandatava lepingu artiklitele 8 punkt 4 ja 14 lõige 3, juhime tähelepanu asjaolule, et kinnipeetavate kaebuste arv, mis puudutavad personali tegevust või nende õigusi, võib osutuda märkimisväärseks. Seetõttu oleks otstarbekas täpsemalt reguleerida, millised kaebused jäävad Justiits- ja Digiministeeriumi või vangla pädevusse ning millised kuuluvad edasi suunamiseks kohtusse.

Samuti vajab selgitamist, kes korraldab kinnipeetava emakeelse kaebuse või muu õiguskaitsega seotud dokumendi tõlkimise eesti keelde ja vastupidi. Kui see kohustus jääb kohtute tõlketeenistusele, tuleb arvestada, et töökoormus võib oluliselt kasvada, eriti haruldasmate keelte puhul, kus võib osutuda vajalikuks kasutada eriteenuseid, mis on mahupõhiselt kulukad. Teeme ettepaneku, et kõik tõlkimisega seotud kulud ja korraldus jääks Rootsi kanda või oleksid jagatud viisil, kus Rootsi tagab tõlked inglise keelde ning Eesti tagab vajadusel tõlked inglise keelest eesti keelde.

Artikliga 9 on reguleeritud üksnes kuritegude menetlemine. Samas jääb analüüsimata, milline võib olla väärtegude toimepanemise ulatus Rootsi kinnipeetavate poolt ning kui suur lisakoormus võib sellest tuleneda Eesti kohtutele väärteomenetluste ja väärteokaebuste lahendamisel (nt vanglates tüüpilised võimuesindaja solvamise väärteoasjad).

Artiklite 19 punktid 1–6 ning artikkel 21 sätestavad, et Rootsi kohtuotsuse täitmise Eestis otsustab üksnes Justiits- ja Digiministeerium, mille kontroll on sisult pigem formaalne. Ministeeriumi otsus on ka õiguslik alus kinnipeetava Eestisse sisenemiseks ja siin viibimiseks karistuse täitmise ajal (art 21 lg 2). Samas nähtub seletuskirjast (lk 13), et täiendava regulatsioonina edastatakse taotlus ka kohtusse, kus hinnatakse karistuse täideviimise lubatavust Eestis. Samas on kohtul piiratud roll – tal puudub õigus muuta või sisuliselt täpsustada välisriigi kohtuotsust. Kontroll on pigem formaalne, põhinedes eeltäidetud ankeedil ja ilmsete vastuolude tuvastamisel. Menetlustähtaeg on lühike (7 päeva), mis eeldab suurt usaldust Rootsi ametiasutuste andmete suhtes. Seletuskirja kohaselt lubatakse kohtul kasutada pealdisega määrust, arvestades menetlusökonoomia põhimõtet (lk 14). Samas ei sätesta kehtiv kriminaalmenetluse seadustik selgesõnaliselt, millisel kujul tuleb karistuse täitmise lubatavust tunnistada, eriti olukorras, kus täitmine toimub Euroopa Liidu õiguse või kahepoolse lepingu alusel. Arvestades, et EL õiguses kehtib vähemalt keeldumise korral üldine põhjendamiskohustus, tuleks täpsustada, millal võib kohus teha pealdisega määruse ning millal on nõutav sisuline põhjendus, tagamaks kooskõla nii Euroopa Liidu õiguse kui ka Eesti põhiseaduslike põhimõtetega.

Lisaks juhtisime juba varasemas vastuses 07.04.2025 nr 6-3/25-68-2 tähelepanu sellele, et seletuskirjast ei nähtu, kas selline menetluse viiakse läbi KrMS § 481 alusel samuti Harju Maakohtus või saaks seda otsustust teha ka vangla asukohajärgne kohus. Samuti ei nähtu seletuskirjast, milline on muudatuse mõju kohtu(-te) koormusele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Naaber-Kivisoo
kohtu esimees